

Ki oltsa a tüzet?

KOCSI ILONA,
a Világgazdaság
főmunkatársa

Csak a bérekre figyeljenek! Vagy még pontosabban: az emberekre. Rajtuk múlik minden. Figyeljenek a foglalkoztatottságra meg a foglalkoztathatóságra. Mindkettővel vannak gondok. Meg az oktatásra, az egészségügyre, a társadalom mentális állapotára. A tanulók, kezdő munkavállalók, tapasztalt szakemberek véleményére, amely arról tanúskodik, hogy inkább külföldön dolgoznának. Egyre többen. Vagyis: ha meg akarják érteni, mi a baj a magyar társadalomban-gazdaságban, az emberi tényezőt vegyék szemügyre. Rá fognak jönni!

Valami eltört a magyar gazdaságban, de a statisztikák ezt nem jelzik. Sőt... A számok most

növekedésről, rég nem látott jó foglalkoztatási adatokról, csökkenő adósságról tanúskodnak, s alacsony inflációt jeleznek. A kormányzati vezetők ezért optimisták: emelkedő pályán a magyar gazdaság, és a mostani, 2014–2020 közötti költségvetési ciklusban ideáramló európai uniós források 60 százaléka megy a gazdaságba, tehát a jövő is meg lesz alapozva. Az idén már a hitelminősítők is följebb sorolják Magyarországot, ami ugyancsak erősítheti a „minden rendben van” illúzióját.

És mégis... A Világgazdaság keddi konferenciájának címeiben feltett kérdésre – ez már tartós növekedési pálya? – a válaszolók elsősorban többséggel nem mondták. Nagyrészt éppen az EU-pénzek miatt. Az EU ezermilliárdjai nélkül az elmúlt években nem vagy alig lett volna növekedés. A nagy kérdés az, mi lesz azután, ha kifutnak a mostani ciklus pályázata, azaz mi lesz 2020 után? Vajon kiépülnek, létrejönnek Magyarországon azok a gazdasági struktúrák, hálózatok, amelyek megalapoznak egy tartós, fenntartható növekedést? És mitől fog nőni a termelékenység, ami most nagyjából fele az EU átlagának? Erre még nincs egyértelmű válasz. Sőt... Inkább kétségek fogalmazódtak meg. Még ha létrejönnek is ezek az ágazatok, vállalatok, ki fog ott dolgozni? Honnan lesz elegendő számú, megfelelő képzettséggel rendelkező dolgozó? A kérdés a levegőben maradt. A válaszhoz ugyanis komplex, a társadalom sok szegmensét érintő elemzésre és összehangolt fejlesztési stratégiára van szükség. Ha ez elkészülne, akkor meg az a kérdés, hogy addig honnan lesz munkaerő. Ki fogja a munkaerőhiány okozta „tüzet” oltani?

A vállalatok – derült ki több véleményből. Nem azzal, hogy az egész gazdaságban két számjegyű béremelést adnak, hanem ott fizetnek sokkal többet, ahol éppen hiányzik a megfelelő ember. Vagyis egyre több helyen. Így lehet lazírozni még egy darabig. De egy egész ország mégsem rendelkezhet be tűzoltásra. Valakinek a megelőzéssel is kellene törődni.

A kritikus méreteket öltő munkaerőgondokat ugyanakkor már nem lehet csak magasabb bérekkel megszüntetni. Meg nincs is annyi pénz a gazdaságban, a költségvetésben, amennyit adni kellene, hogy az alsó nyugat-európai szintre felhúzzák a magyar jövedelmeket. (Ezért túl nagy törekvés nincs is a bérek felzárkóztatására...) S ha lenne anyagi fedezet, sok esetben a rendelkezésre álló munkaerő minősége – képzettsége, hozzáállása, mentalitása, kreativitása vagy éppen fizikai-lelki egészsége – nem felel meg a versenyképes gazdasághoz szükséges követelményeknek. Lefelé visz ez a spirál.

Nem most derült ki, hogy baj van. Egyes szakmákban már régóta jelen van a hiány. Ám a mostani meg a jövőbeni már egészen más. Új minőség, gyorsulva romló tendencia. S nincs, aki megállítsa. A kormányzat politikája – az oktatás központosítása, kézi vezérléssel irányítása, az egészségügy elhanyagolása – azt jelzi, a humántőke, vagyis maga az ember, a tudás és az egészség, inkább csak szavakban fontos. Az oktatás, az egészségügy nem prioritás, a költségvetési sorokban inkább csak olyan tétel, amelyből időnként le lehet csippenteni, vagy legalábbis a fejlesztését elodázní.

A világ viszont más irányba halad. A tudásnak kedvez, a tanulni és önállóan gondolkodni képes, a kreatív, önbizalommal teli, öntudatos embereket preferálja. Azokat, akik tudnak és akarnak dolgozni. Magyarországon is vannak ilyenek szép számmal. Az úgynevezett startup világban már világraszóló eredmények is születtek. A digitális kor nekik kedvez. Átlépnek a határokon, a magyar gazdasági-társadalmi gondokon. Sokan vannak, de nem elegendő. Így nem oldják meg az itthoni szakképzettmunkaerő-hiányt. Egy babyboom talán 18-20 év múlva segít. De mi lesz addig?

Az EU-csatlakozás másodpercre pontosan összejött, az euróbevezetés céldátumai azonban szépen lassan eltűntek

FOTÓ: MW

Nem akarásnak...

KARSAI GÁBOR,
a GKI Gazdaságkutató
vezérigazgató-helyettese

Játsszunk el egy pillanattal a gondolattal, mi lett volna, ha teljesül az a másfél évtizede általános várakozás, amely szerint néhány év alatt, úgy 2007–2008-ra sor kerülhet az euró bevezetésére Magyarországon. Például 2006-ban nem lett volna szükség az „öszödi beszéd”-re, s így feltehetőleg kétharmada sem lett volna 2010-ben a Fidesznek. Bár még ez sem biztos. Az euró bevezetése és használata is történhetett volna „görög” módon, mindazzal a trükközéssel, zűrzavarral, majd szorítással, amit az elmúlt években Görögországban láthattunk. Sőt, napjaink lengyel fordulata arra utal, hogy még egy kifejezetten sikeres gazdaságpolitikát követően is sor kerülhet a magyarhoz hasonló markáns populista fordulatra. Nyilvánvaló, hogy csak találgatni lehet, és így nincs is értelme a „mi lett volna, ha...” kérdésfeltevésnek.

A magyar közgazdászok körében a gyors euró-csatlakozás mellett talán legfontosabb érv sokáig az volt, hogy az euróhoz vezető út és a majdani tagság kikényszeríti az önkorlátozást, a felelős költségvetési politikát, megvéd a „fiskális alkoholizmustól”. A kudarc új, fordított koncepció térnyeréséhez vezetett. (Egyrészt az egy évtizeddel ezelőtti bonmot szerint Magyarország állandóan öt évre volt a maastrichti kritériumok eléréstől, másrészt egyes belépő országoknak jelentős, esetenként válságot okozó problémái keletkeztek a csatlakozás után.) E szerint csak akkor szabad az euróbevezetbe belépni, amikor a gazdaságpolitika már nem magától a csatlakozástól vár hitelesítést. Vagyis a hiteles gazdaságpolitika már adott – beleértve ebbe az előre látható konfliktusok kezelésének intézményrendszerét is –, és „csak” az előre nem látható fejleményekhez kell alkalmazkodni. Nem „menet közben” kell tehát elkezdni foglalkozni a korábbi trükkök, a szónyeg alá söpört feszültségek következményeivel.

Ez a korábbi felfogás ugyanis túlságosan az euró bevezetésére koncentrált, és nem hangsúlyozta kellőképpen, hogy az euróbevezet nem védi meg a tagállamokat a kormányaik hibáinak esetleges súlyos következményeitől. Ráadásul ezek kezelése esetenként nehezebb is az eurózónán belül, mint azon kívül. Ilyen gazdaságpolitikai hiba lehet a túlzott költségvetési deficit, a magas államadósság felhalmozása, a bankrendszer buborékokat előidéző túlfűtöttsége, a hitelnyújtás kockázatosága vagy a versenyképesség (például a bérek túlzott emelkedése miatti) romlása. Ez utóbbit ugyanis az euróbevezetelen belül már nem lehet a valuta leértékelésével korrigálni.

A kelet-közép-európai régió tizenegy EU-tag-államból ötven (a balti országok, Szlovákia és Szlovénia) tagjai az euróbevezetnek, hatvan viszont nem. Mindkét csoportban vannak sikeresek (például Szlovákia és Lengyelország) és sikertelenek (például Szlovénia és Magyarország). Lettország és Litvánia az elmúlt két évben, tehát már az euróbevezet válsága idején csatlakozott. Ugyanakkor a régióban terjed az

az álláspont, hogy a kelet-közép-európai országoknak egyelőre csak az euró bevezetéséhez szükséges kritériumok teljesítésére, nem pedig a tényleges bevezetésre kell törekedniük. Látni kell azonban, hogy a kritériumok teljesítése csak a technikai követelményeknek való megfelelést jelenti, ami mellett nagyon sok belső intézményi, működési és magatartási feltételt is ki kell alakítani ahhoz, hogy a kritériumoknak való megfelelés fenntartható maradjon.

Magyarország 2015-ben technikailag nagyjából teljesítette a maastrichti kritériumokat. Az euró bevezetése azonban a kormányzati kommunikációja szerint még évtizedes távlatban sincs napirenden. A probléma többoldalú. Közben megítésem szerint Magyarország számára az euró bevezetése – ha az valódi szándék, szakmailag megalapozott és megvitattott stratégián alapulna – rengeteg előnnyel járna, az adott helyzetben e cél teljesen ellentmondana a kormány eurószkeptikus politikájának, így ennek esetleges – egyébként igencsak meglepő – bejelentése teljesen hiteltelen lenne. Az euró bevezetése ugyanis nemcsak technikai vagy monetáris politikai kérdés, de egyúttal az egyre mélyülő európai integráció mellett elköteleződést és ezzel a formális nemzeti szuverenitás zsugorodásának tudomásulvételét is jelentené.

Ráadásul azt is látni kell, hogy a jó pénzügyi adatok fenntarthatósága – sőt elvárt további javítása – legalábbis kérdéses. Az infláció esetében előbb-utóbb gondot fognak okozni a versenyeszsicsökkentés okozta károk vagy a tartós árleszorításhoz szükséges versenyt korlátozó intézkedések. Az államháztartás és államadósság kedvező alakulásában is rengeteg az egyedi, a jövő felélését okozó eszköz: a magán-nyugdíjpénztári vagyon és éves járulékok felhasználásától az EU-támogatások adóbevételét is növelő hatásától a különböző elszámolási trükkökig. A kormány minden mást megelőző prioritása ugyanis az államháztartási hiány mindenáron való leszorítása az EU-támogatások rövid távú megszerezhetősége céljából, nem pedig a fenntartható növekedés megalapozása. Az államháztartási folyamatok azonban nem egyszerűsíthetők le a hiányra, hiszen a kiadási és bevételi oldal szerkezete – például a növekedést akadályozó válságadók nagy aránya, az egészségügy és oktatás immár válságosnak mondható helyzete –, az újraelosztás mértéke nagy hatást gyakorol a növekedésre. A hiteles gazdaságpolitikának tehát a deficitet kedvező államháztartási szerkezet mellett kell alacsony tartania, s ennek érdekében a piaci reformok iránt belsőleg elkötelezett, emellett társadalmi támogatottságot is élvező stratégiát kell megvalósítania.

Míndez lényegéből következően ellentétes a „nemzeti együttműködés rendszerével”. Az euró bevezetése tehát csak ennek kifulladás után kerülhet napirendre. S akkor is csak a piacgazdasági átalakulás egyik fontos, igaz, akár hívószóként is megfogalmazható elemeként.

„
Az euró bevezetése a formális nemzeti szuverenitás zsugorodásának tudomásulvételét is jelentené

VILÁGGAZDASÁG

Előfizetéssel kapcsolatban
hívható telefonszám:

489-1195

mediaworks
Content first

Főszerkesztő: **Mezősi Tamás** ■ Vezető szerkesztők: **Barát Mihály, Szabó Márta, Várkonyi Iván** ■ Hornyák József (Vélemény) ■ Főmunkatársak: **Kocsi Ilona, Csabai Károly, Diószegi József** ■ Kiadványszerkesztők: **Katona Csaba, Lovas Bence** ■ Zöld Újság Zrt. ■ Rónai Balázs vezérigazgató ■ Madarász János napilap üzletág igazgató ■ Door Tamás értékesítési és marketing igazgató ■ Kiadó és szerkesztőség: 1082 Budapest, Futó utca 35–37. Telefon: 489-1195; fax: 489-1169; e-mail: vginfo@vg.hu; központi e-mail: vg@vg.hu ■ Hirdetések felvétele: 460-2529; e-mail: hirdetes@mediaworks.hu ■ Ügyfélszolgálat: 06-40-510-510; e-mail: ugyfelszolgalat@mediaworks.hu ■ Előfizetési díj: 1 évre 90 000 Ft, fél évre 45 000 Ft, negyedévre 22 500 Ft, egy hónapra 7 500 Ft ■ Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt. Hírlap Üzletága ■ Árus terjesztés: **Lapker Zrt.** ■ ISSN-0042-6148 ■ Nyomdai előállítás: **Mediaworks Kiadó és Nyomda Kft.** e-mail: nyomda@mediaworks.hu ■ Felelős vezető: **Bertalan László** nyomdaigazgató ■ Munkaszám: 443 000 ■ Nyomás napja: 2016. január 28. ■ A Világgazdaság bármely részének másolásával, terjesztésével, az adatok elektronikus tárolásával és feldolgozásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak a Világgazdaságra hivatkozva lehet. A lapban közölt táblázatok adatai tájékoztató jellegűek, amelyekért felelősséget nem vállalunk. ■ A Világgazdaság és a Világgazdaság Online tartalmait (fotók, írott anyagok vagy azok részletei) a kiadó írásbeli vagy elektronikus dokumentumban foglalt engedélyével közzétehető a nyilvánosságához.

Tájékoztatjuk Olvasóinkat, hogy a különböző versenyeken, játékokon, akciókon, szavazásokon, rejtveny pályázatokon stb. részt vevők által személyesen, írásban, telefonon, SMS-ben, interneten, e-mailben megadott személyes adatok nyilvántartásunkba kerülnek. Az adatokat megadva hozzájárulnak ahhoz, hogy azok felhasználásával a Társaságunk érdekeltségébe tartozó cégek, amelyek az adatok feldolgozását is végzik (Mediaworks Kiadó és Nyomda Kft., Mediaworks Regionális Kiadó Kft., Mediaworks Magazines Kiadó Kft., Zöld Újság Zrt., Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft., Népszerűség Kft., Népszerűség Zrt.), előfizetéses megrendelést teljesítsük, akcióira kiadványaira és egyéb szolgáltatásaira felhívjuk a figyelmet. Az érintettek felvilágosítást kérhetnek az általunk kezelt személyes adataik köréről, felhasználásuk módjáról s céljáról, és bármikor kérhetik azok helyesbítését, felhasználásuk korlátozását, illetve törlését.